

– Asta!
Vattnet kokar!

Lennart Carlsson

VI. Identifikation och förebild nu lägger grund till närmsta årens växt

I målbrottstid finns undran hur det blir
med allt och alla, särskilt »jag« och »mej«
och vilken roll får jag i kompislr?
Och vad är skapt för mig som »livets grej«?

Identifikation och förebild
nu lägger grund till närmsta årens växt
Tillbakadragen? Hetsig, ung och vild?
Beror nog helt på omgivningskontext

Ett spel om vem som har kontroll och makt
Att inte visa sig som svag och vek
I stället ständigt vara på sin vakt

Piggt rosig, fräsch, måhända lakansblek
Humöret skiftar i allt större takt
Vår ungdoms vår består av lust och smek

Pappa sitter i kökssoffan och väntar på kaffet efter kvällsmaten.

Mamma sitter i kammaren bakom köket och syr på en kappa till lanthandlare Bengtssons fru.

Jag har gått in i rummet för att göra min engelskläxa. Elnans svaga surrande i bakgrunden är rogivande.

– Asta! Vattnet kokar!

Mamma lättar på knät, lyfter upp syfoten, frigör nålen och lägger undan ärmen. Hon går ut i köket, flyttar pannan åt sidan på spisen, drar ett par varv på kvarnen och måttar upp kaffet. Pappa underhåller henne först med en rolig historia ur Kvällsstunden, småskrockande, och därefter med en av hans vanliga skojhistorier, mer eller mindre självupplevda.

– Ja, ja, hör jag mamma kommentera, och uppfattar att hon lägger in ett vedträ till i spisen.

NÄR PAPPA SKVIMPAT runt slutskvätten i koppen för att få med det sista av sockret, hör jag honom resa sig, och jag skyndar mig att slå på TV:n. Han kommer ut i hallen, går ut på farstubron och drar på sig stövlarna. Dags att »titta till spirean« som vi karlar brukar säga. Jag passar på att lägga in ett par pinnar till i kakelugnen. När TV:n börjar bli varm vrider jag antennen i rätt läge. Det är dags för naturprogrammet från Korsnäsgården. Det vill ingen av oss missa. Pappa kommer in i rummet, flyttar symboliskt antennen något, och slår sig ned i fåtöljen. Mamma har lagt från sig förklädet och drar fram en av de stoppade stolarna från bordet. Jag har satt mig tillbaka i soffhörnet, med läxboken i knät.

– Deras byxor ser alldeles nyköpta ut, kommenterar pappa, dom kommer nog direkt från stan!

– Det är ett gediget torp, kontrar mamma, det måste vara nyrustat.

– Ja, dom har väl fått en massa pengar av Radiotjänst för det där, kompletterar pappa. Eller vem det nu är som står för fiolerna på televisionen. Undrar var den där Nils Linnman bor egentligen. Säkert mitt inne i storstan. Han har väl köpt kängorna på NK!

Så kommer en annan karl, jägarklädd, i bild, och visar upp ett 10-tagat älghorn. Nils Linnman beskriver hur älgen fäller hornen varje år och skaver av huden på de nya hornen mot de yngre trädens stammar...

– Älgen fäller inga horn! utbrister pappa.

– Men det säger dom ju på TV, försöker mamma, och dom är ju experter på sånt här.

– Det är lögn! Hur skulle dom annars få både 12 och 14 taggar i sin krona!

– Men om..., hinner mamma få fram.

– Hur tror du det skulle se ut i skogen om alla älgar fällde sina horn varje år! Man skulle ju snubbla över dom

när man plockar lingon, eller svamp för den delen.

– Förresten, återtar pappa, kommer du inte ihåg när jag mötte älgfamiljen nedanför agronom Werings? Det var ju mitt i vintern, och tjuren hade en rejäl krona. Tur att jag hade yxan med mig så jag kunde skrämma iväg dom.

– Dom kanske inte fäller hornen förrän på vårkanten, försöker mamma lamt.

– ÄLGAR FÄLLER INGA HORN! domderar nu pappa, och vänder sig mot mig.

– Du får ta upp det med din lärare, så dom anmäler den där Linnman, så han inte får fara med osanning i TV framöver!

– Stör inte Lennart, bryter mamma in, han behöver göra sin engelskaläxa...

– Dom behöver lära sig få höra sanningen, avbryter pappa med indignerad röst.

– Nej, nu måste jag gå och ta disken, så jag hinner sy kappan färdig i kväll, säger mamma och reser sig, ställer tillbaka stolen, fångar upp förklädet och går ut genom farstun till köket med snabba steg.

Jag uppfattar att hon slamrar litet mer än vanligt med disken i baljan.

Pappa hade Grimbergs »Svenska folkets öden och äventyr« i tio band på en hylla i skåpet med fintallrikar. I en låg bokhylla hade Folke en serie med 24 tunna gröna böcker för att lära sig engelska enligt »Naturmetoden«. Där hade han också sina Kalle-Blomkvist och jag mina tre, fyra indianböcker, samt min första läsebok »Sagan om elefanten Nobbe«. Lena hade ett tiotal »flickböcker« i en gammal resväska uppe på vinden. Christina hade möjligen en pekbok.

Sålunda utrustad började jag gymnasiet.

»Tiddeli-pom, tiddeli-pej, Latte för mig, Latte för dig!«

Jag visste inte då vad det betydde – det var bara en hejramsa som vi använde vid Radioprogramtävlingen i andra ring. Senare har jag förstått att det är kopplat till Nalle Puh på något vis. Det var säkert Mats som hittade på det. Unge herr Aronsson var den ledande i det intellektuella gänget. Om det var på mödernet eller fädernet han hade koppling till LITTERATUREN vet jag fortfarande inte.

När Selma Lagerlöf och Ivar Lo Johansson kom på tal hade jag svårt att hänga med. Men jag läste på om Almqvist och Stagnelius, och lärde mig inledningen av Strindbergs Röda Rummet utantill. Läraren Holmbergs lektioner bestod mestadels av filosofiska frågor som dryftades med eleverna Mats A. och Tomas T. Vi hade Adrian Holmberg även i historia. Inför studentexamen fick jag försöka slå i mig historiska årtal från ett kraftigt kondenserat häfte, för att ta igen alla missade lektioner. Kunskapsluckan var för stor för att kunna täppas till under min gymnasietid.

Vår klassföreståndare var Köhler. Vi hade honom i latin och tyska. »Sträng, men rättvis!« var omdömet om honom från alla i skolan, inklusive våra andra lärare. Ska jag själv vara rättvis, så lades här grunden till mycket, som jag senare kom att ha stor nytta av. Senare i livet, alltså. Inte då. Då handlade det bara om, att under latinprovets fyra timmar, med utgångspunkt från ett sammanhängande stycke om cirka fem rader, innehållande fyra meningar, inkluderande två bisatser, finna respektive ordstam, klara ut vilket kasus som avsågs, och sedan tolka det sammanhang, som orden passade in i. Oftast handlade det om de Puniska krigen. Inte ens Homeros kärleksdiktning fick något fäste i ynglingen från landet.

Första terminen bodde jag inackorderad hos Alf Ericssons mormor i villan på Standarkullen i Älvsjö. Alf var klasskamrat från Realskolan i Nynäshamn. Morfadern såg jag nästan aldrig till. Han hade blivit »slagrörd«. Jag fick bo i ett jättefint rum med burspråk och läderfåtöljer. Alf tog med mig till Älvsjö idrottsplats, och fick mig att hoppa högt. Faktiskt erhöll jag i andra ring skolmästerskapstiteln i höjdhopp inomhus. 1,71! Eftersom jag tillämpade »dykstilen«, precis som Richard Dahl, så landade jag alltid på axeln. Det var därför lättare att hoppa inomhus, där det fanns en gummimadrass, än utomhus, där höjdhoppsgropen var fylld med sand, ofta hårdpackad. Andra terminen bodde jag kvar i villan, och tog tåget till och från skolan varje dag. Sju minuter från Älvsjö till Södra.

I andra ring fick jag bo inackorderad på Brännkyrkogatan 90, 2 tr ö.g., hos fru Svensson, syster till Fröken Rönn, som hade Lillgårdens lanthandel på Torö, där jag sommarjobbade och körde ut varor med flakmoppen till sommargästerna. Jag gick den knappa kilometern längs Hornsgatan till skolan och på vägen hem köpte jag färdigmat som jag åt på rummet.

I tredje ring var det någon som fick in mig på Stadsmissionens studiehem för pojkar på Reimersholme, där jag delade rum med Lars Fresk och hans ständiga fiolövande. På nätterna var han ute och jagade flickor; han tipsade mig om att äta K-vitamin. Jag förstod aldrig varför. Jag firade min studentexamen på studiehemmet, med mycket stolta föräldrar.

Jo, det var visst någon skoldans i matsalen – eller gymnastiksalen någon gång. Och visst pratade jag med några ibland, det tror jag i alla fall. Ett tillfälle var när vi sydde våra abiturientmössor. Vi satt då hemma hos Jan N. i hans föräldrars stora våning på Södermalmstorg. Det var väl

det, och höjdhoppet, som jag fick med mig från gymnasietiden. Fyra år. Eller snarare åtta terminer. Motsvarar ungefär 36 månader. Grovt räknat drygt 1 000 dagar. Tusen dagar av min ungdomstid.

Jag tog studenten med mycket slätstrukna betyg. Tro-
ligen »lästrött« som det hette, i motsats till tidigare erfarenheter. Bäst i avgångsklassen i Österhaninge Kyrkskola med ett Fredrika-Bremer-stipendium på tjugo (20) kronor! Höga betyg från realskolan renderande ett stipendium på tvåhundra (200) kronor, och bidrog till ett mantra från min faster Aina: »Pojken har läshuvud – låt honom fortsätta i gymnasiet!«.

Läshuvudet förtvinade i ett övergivet sällskap på Högre Allmänna Läroverket för gossar å Södermalm.

De tusende dagar som stilla förflöt
i lärdomens högborg på Söder
Vad fick jag av dessa, vad lärde jag mig,
hur blev det med mognad och minne
Min torftiga uppväxt jag skyller för det,
till skillnad från lärjungebröder
En lantis i storstan som saknar ett hem,
som inte vet vad som är inne
Men åren ska visa att mognaden sker
och resan snart lärdomen föder
Med lärde latinet kan brukas som grund
men bonden är kvar i mitt sinne